

تجارت ایران و روسیه زیر فشار امریکا

طبق آمارهای رسمی تجارت ایران و روسیه حتی بعد از تحریم‌ها و فشارهای ترامپ کند نشده است. آمارها تأیید می‌کند روسیه اغلب از سیاست‌های خصمانه آمریکا و اروپا در قبال ایران حمایت نکرده است

دکتر احسان قمری
اقتصاددان و استاد دانشگاه

روسیه پهناورترین کشور جهان است که با ۱۴۸ میلیون نفر جمعیت در شمال آسیا و غرب اروپا قرار دارد. در مورد وسعت زیاد این کشور قابل ذکر است که روسیه دو برابر دومین کشور پهناور جهان یعنی کانادا مساحت دارد. روسیه برای سالیان متمادی از زمان امپراطوری تزاری گرفته تا فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱، یکی از قدرت‌های جهانی بود، هرچند اکنون در بعد اقتصادی با مشکلاتی روبه‌رو است اما هنوز در نظام ژئوپلیتیکی جهان به عنوان یک قدرت اثرگذار نقش آفرین است. به گواه تاریخ یکی از مهم‌ترین اتفاقات این کشور انقلاب ۱۹۱۷ است که در جریان آن بلشویک‌ها توانستند به دوران امپراطوری تزاری خاتمه دهند. از اواخر ۱۹۱۸ تا اواخر ۱۹۲۰ شوروی درگیر جنگ داخلی بود. پس از این سال اتحاد جماهیر شوروی اعلام وجود کرد و تا سال ۱۹۹۱ حکومتش ادامه یافت. روسیه با ۱۷۰۷۵۴۰۰ کیلومتر مربع وسعت به تنهایی بیش از ۷۶ درصد خاک اتحاد شوروی سابق را تشکیل می‌دهد؛ ضمن آنکه در حال حاضر هم با داشتن حدود ۱۱/۵ درصد خشکی‌های کره زمین، بزرگ‌ترین کشور جهان محسوب می‌شود. اگرچه ۶۵ درصد خاک این کشور در بخش آسیایی قرار دارد، تنها ۲۸ درصد مردم روسیه در این نواحی زندگی می‌کنند. این کشور اکنون در حال تلاش برای بازسازی مجدد موقعیت اقتصادی خود است. در خصوص اقتصاد روسیه، نکات جالبی وجود دارد که در ادامه به بخشی از آنها پرداخته می‌شود.

ذخایر ارزی نیرومند

روسیه با در اختیار داشتن ۴۶۰ میلیارد دلار ذخیره ارزی و سطح بدهی ۲۹ درصدی در مقایسه با تولید ناخالص داخلی دارای ذخایر کافی به پاسخ دادن نوسانات بازار است. این مسأله باعث شده است تا با وجود نرخ رشد نسبتاً پایین ۱/۵ درصدی در سال، بازارهای مالی این کشور کمتر تحت تأثیر بازارهای جهانی قرار گیرند.

افت سنگین تولید پس از سقوط شوروی

از ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۹ حجم تولیدات صنعتی روسیه ۴۵ درصد سقوط کرد و میزان تولیدات ناخالص داخلی روسیه در سال ۲۰۰۰ حدود نصف حجم تولیدات ناخالص داخلی این کشور در سال ۱۹۹۱ شد.

اقتصاد متکی به انرژی

بخش بزرگی از صادرات روسیه را صادرات نفت و گاز تشکیل

می‌دهد به گونه‌ای که سهم این اقلام از سبد صادراتی روسیه ۵۹ درصد است.

فقر

بیش از ۱۳ درصد جمعیت روسیه در حال حاضر در خط فقر یا زیر خط فقر زندگی می‌کنند. دولت روسیه با سرمایه‌گذاری ۳۸۰ میلیارد دلاری در زیرساخت‌ها، مدرن‌سازی نظام آموزشی و درمانی، مسکن و کشاورزی به دنبال کاستن از جمعیت ۱۹/۳ میلیون نفری فقیر این کشور است.

کاهش ارزش پول ملی

ارزش روبل در بحران مالی این کشور که در سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷ به وقوع پیوست، حدود ۵۰ درصد کاهش یافت که بخش بزرگی از این کاهش ناشی از تحریم‌های آمریکا و اتحادیه اروپا علیه این کشور است.

تولید ناخالص داخلی روسیه (صفحه ۲۱)

تولید ناخالص داخلی روسیه از ۲۰۴۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۱ به حدود ۱۶۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۱ کاهش یافته است. به عبارت دیگر در حالی که بیشترین میزان تولید ناخالص داخلی در دهه اخیر، به سال ۲۰۱۳ اختصاص داشته است (۲۲۹۲ میلیارد دلار)، کمترین میزان، مربوط به سال ۲۰۱۶ است. به دیگر سخن روند کاهشی شدید تولید ناخالص داخلی روسیه از سال ۲۰۱۴ آغاز شد به نحوی که شاهد کاهش ۳۳/۸ درصدی در سال ۲۰۱۵ و ۶ درصدی در سال ۲۰۱۶ هستیم. همچنین روند تغییرات تولید ناخالص داخلی سرانه روسیه (۲۰۱۲-۲۰۲۰) در نمودار زیر بیان شده است:

تغییرات تولید ناخالص داخلی

روند کاهشی تولید ناخالص داخلی سرانه روسیه (با وجود روند روبه رشد آن از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹) در سال ۲۰۲۰ نمود پیدا کرده و از ۱۲۱۲۲ دلار در سال ۲۰۱۹ به ۱۱۷۸۶ دلار در سال ۲۰۲۰ کاهش داشته است.

همچنین بررسی نرخ تورم دهه اخیر روسیه نشان می‌دهد که تورم این کشور، داستان پرفراز و نشیبی داشته و روند روبه رشد خود را از سال ۲۰۲۰ آغاز کرده است.

روند نرخ تورم روسیه

روند تجارت روسیه با کشورهای جهان

روند روبه رشد صادرات روسیه از سال ۲۰۱۹ تغییر وضعیت داده و از رشد ۲۶ درصدی در سال ۲۰۱۸ به رشد منفی ۲۰ درصدی در سال ۲۰۲۰ کاهش یافته است؛ ضمن آنکه از سال ۲۰۱۸ رشد واردات روسیه کاهش یافته به نحوی که رشد واردات در سال ۲۰۲۰ به عدد منفی ۵ درصد رسیده است. صادرات کالایی روسیه از ۲۸۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۶ به ۳۳۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ رسیده و از

ویژه‌نامه سفر رئیس‌جمهور به روسیه □ دی‌ماه ۱۴۰۰